

hrvatska vlada, kao u doba Marije Terezije, dosljedno da se Hrvatska odruži u upravi od Ugarske. Konačno ustade protiv uvođenja mađarskoga jezika i sam ban Vlačić upravitelj na kralja (21. jan. 1840.), malo dana prije svoje smrti, predstavku, u kojoj ga zamoli, da od Hrvatâ ukloni „posve strani“ mađarski jezik. Kralj Ferdinand odista je i udovoljio molbi Hrvatâ, pa je otpisom na sabor (od 5. maja 1840.) otklonio potvrdu zaključka o uvođenju mađarskoga jezika u Hrvatskoj poslije deset godina (to jest od 1850. dalje).

Međutim je sabor požunski kušao da zada nove rane hrvatskim pravima, jer su sve njegove moderne reforme išle za tim, da unaprijede mađarski jezik ili mađarsku državnu ideju. Zbog toga su se našli Hrvati prinuđeni, da se bore za konzervativno stajalište. Tako su se oni digli protiv potpuna otkupa seljaka, bojeći se, da će to biti „na propast i plemstvu i seljaštvu, koje će zapasti u lihvarske ruke“, a stalno se opirahu podjeljenju građanskoga prava protestantima u Hrvatskoj. S druge su pak strane morali braniti pravo Hrvatske na Slavoniju, koju su Mađžari uzeli već računati kao teritorij, koji izravno pripada Ugarskoj, a konačno i stoljetno pravo, da Hrvatska plaća polovicu vojnooga poreza (media dica), što ga plaća Ugarska od jedne porte,¹ jer su mađarski staleži išli za tim, da i u tomu izjednače Hrvatsku s Ugarskom. Ali snažni istup hrvatskih poslanika osujetiti i taj put sva nastojanja Mađžarâ; jedino u pitanju oslobođenja seljaka (naime u pitanju njihova otkupa) nijesu uspjeli, budući da je saborski zaključak dobio kraljevu sankciju. Kad se potom sastao hrvatski sabor (u Zagrebu 10. aug. 1840.) pod predsjedanjem banova zamjenika² zagrebačkoga biskupa Haulika, primi punim zadovoljstvom na znanje izvještaj svojih poslanika, a onda zaključi (čl. XXIV.), neka se zamoli kralj, „da se u kr. zagrebačkoj akademiji i po svim gimnazijama uredi katedre čistoga narodnoga jezika (štokavštine)“, jer staleži smatraju dužnošću svojom, „da i naš jezik što većma uzgojimo, da se tako istakne tip naše narodnosti“. Ovo je prvi saborski zaključak od vijekova stvoren u korist procvata hrvatskoga jezika, a svjedoči, e je ideja narodnoga preporoda već toliko uznapredovala, da je uhvatila čvrsta korijena u saboru među hrvatskim staležima. Duh, koji je provijavao hrvatski sabor,

¹ Gl. o tom gore str. 163.

² Ban Franjo Vlačić umr'o je 16. maja 1840; pokopan je u crkvi. sv. Katarine.